

На данашњи дан **1917. године** започео је дводневни збор устаничких чета у селу Обилић у Пустој Реци у Топлици, на југу данашње централне Србије, на којем је одлучено да се подигне устанак против бугарских окупатора. Одлука за устанак донета је након што су бугарске окупационе власти започеле насилну мобилизацију српских младића. До краја фебруара 1917. створена је велика слободна територија са средиштем у Топлици. Устаничка војска имала је око 12.000 припадника, али је Топлички устанак осуђен на пропаст пошто је изостала очекивана помоћ са Солунског фронта. Бугари су приликом гушења устанка, уз ужасна зверства, убили око 20.000 људи, махом цивила, укључујући мноштво жена и деце.

Данас је **понедељак, 8. фебруар**. До краја године има 326 дана.

1587 - Погубљена је шкотска краљица Мери Стјуарт, која је претходно 19 година провела у затвору, под оптужбом за ковање завере против енглеске краљице Елизабете I. Због непопуларне римокатоличке политике коју је покушала да наметне протестантској Шкотској, 1568. морала је да побегне у Енглеску. На суђењу одржаном према налогу Елизабете I осуђена је на смрт.

1676 - Умро је руски цар Алексеј Михајлович Романов, отац Петра Великог. На власт је дошао 1645. Угушио је буну сељака и донских козака под Стењком Разином. Подржао је устанак руских козака у Украјини који је против пољске власти предводио запорошки хетман Богдан Хмељницки и потом је у рату од 1654. до 1667. потукао пољску војску и припојио Украјину до реке Дњепар, укључујући град Кијев, стару престоницу Кијевске Русије. Учврстио је централну власт, припојио источне делове Сибира и развио трговину са Кином, Персијом и европским земљама.

1724 - Петар Велики потписао је указ о оснивању и устројству Руске академије наука. Новооснована Академија постала је убрзо највише тело руске науке и културе.

1725 - Умро је руски цар Петар I Алексејевич Романов, познат као Петар Велики. Учинио је руску државу светском силом првог реда. Проглашен је царем као дете 1682. а власт је преузео 1689. уклонивши регента, полусестру Софију. Западну Европу је пропутовао 1697. и 1698. Спровео је далекосежне реформе, изводећи Русију из заосталости. Уместо старе војске - стрелаца, чију је побуну угушио, увео је модерну стајаћу војску. Изградио је снажну флоту, основао Академију наука, покренуо прве новине, реформисао календар, сузбијао штетне обичаје наслеђене из средњег века и од Монгола, помагао развој привреде отварајући руднике и мануфактуре. Реорганизовао је државну управу и увео је административну поделу Русију на губерније. Био је успешан ратни заповедник - два пута је с успехом ратовао против Османског царства, тукао је Шведску, која је тада важила за војну силу првог реда. Миром у Ништаду 1721. осигурао је излаз Русије на Балтичко море, где је на обали Ингерманланда, на ушћу Неве 1703. подигао нову престоницу Санкт Петербург (Срби су тај град традиционално називали Петроград). Победом над Персијом обезбедио је излаз на западне и јужне обале Каспијског мора.

1805 - Рођен је француски револуционар Луј Огист Бланки, оснивач и члан тајних револуционарних удружења. Два пута је осуђиван на смрт. Називали су га "Оковани Прометеј" јер је у тамницама провео 36 година и пет месеци. Конспиративан рад, завереничке групе и оружани устанак сматрао је једином тактиком пролетаријата. Диктатуру пролетаријата замишљао је као диктатуру мале групе професионалних револуционара.

1819 - Рођен је енглески писац и критичар Џон Раскин, који је сматрао да уметност зависи од друштвених прилика те да само здрав народ може да ствара велика уметничка дела, пошто би она требало да буде израз снаге целог народа а не повластица појединаца. Залагао се за образовање најширих слојева и нападао економска и политичка схватања утилитариста. Дела: о уметности - "Модерни сликари", "Камење Венеције", "Две стазе", о друштвеним и економским проблемима "До последњег", "Сезам и љиљани", "Крошња дивље маслине", "Мунера Пулверис".

1828 - Рођен је француски писац Жил Верн, аутор научно-фантастичних дела која су често имала и визионарску ноту. Написао је 57 романа и многи су послужили као предлог за филмове. Дела: романи "Пут око света за 80 дана", "20.000 миља под морем", "Пут на Месец", "Пут у средиште Земље", "Царев гласник", "Пет недеља у балону".

1834 - Рођен је руски хемичар Дмитриј Иванович Мендељејев, отац модерне хемије, који се међу најистакнутије научнике свих времена уврстио открићем општег закона о периодичности хемијских својстава, према којем су својства хемијских елемената периодично зависна од њихове атомске тежине. На основу тог закона формулисао је Периодични систем елемената који му је омогућио да предвиди својства низа касније откривених елемената. Периодични систем елемената постао је основа модерне науке о структури материје. Његова књига "Основи хемије" преведена је на многе језике, а у око 500 радова обрађивао је сва подручја хемије, питања физике, минералогije, филозофије, педагогије, чак и сликарства. Проучавао је развој индустрије у Русији, нарочито угља, нафте и метала, први је препоручио подземну гасификацију угља и хемијску прераду нафте (садашња петрохемија). Био је члан Српске краљевске академије.

1861 - Јужне државе САД: Јужна Каролина, Алабама, Луизијана, Мисисипи, Тексас, Флорида и Џорџија, одвојиле су се од Уније и основале Конфедерацију држава Америке. Те државе су се противиле ослобађању црних робова, али и све јачем економском утицају индустријски развијеног севера. Конфедерацији су се касније прикључили Арканзас, Вирџинија Северна Каролина и Тенеси. То је изазвало Амерички грађански рат, завршен 1865. капитулацијом Конфедерације (јужних држава).

1878 - Рођен је јеврејски писац и филозоф Мартин Бубер, који је највише био заокупљен књижевним и филозофским наслеђем хасидизма, верске групације Јевреја настале у Пољској почетком 18. века. Написао је и више значајних дела о историји јеврејске културе. Писао је на немачком и за приповетке је узимао мотиве из фолклора пољских Јевреја. Са Францом Розенцвајгом превео је на савремени немачки језик "Стари завет". Пред нацистима је 1938. побегао из родне Аустрије у Палестину и постао један од првих професора Хебрејског универзитета у Јерусалиму. Залагао се за заједничку јеврејско-арапску државу. Дела: "Приче раби Нахмана", "Ја и ти", "Хасидске приче", "Гог и Магог", "Слике о добру и злу", "Мојсије", "Сусрети".

1894 - Рођен је амерички филмски режисер Кинг Волис Видор, чији неми филм "Гомила" филмска критика сматра једним од ремек дела светске кинематографије. Велики успех постигао је и филмом "Халелуја" у којем су главне улоге играли црнци. Остали филмови: "Велика парада", "Хлеб наш насушни", "Цитадела", "Двобој на сунцу", "Рат и мир".

1904 - Јапан је без објаве рата напао руску флоту у Порт Артуру, чиме је почео Руско-јапански рат. Русија се показала немоћном да се одупре борбености Јапанаца. Поморски пораз код Цушиме, револуција која је тада избила у Петрограду и притисак

Британије, САД и Француске, приморали су је да 1905. миром у Портсмауту преда Јапану јужну половину острва Сахалин, Курилска острва и Порт Артур са околином. Прихваћено је и повлачење из Манџурије и призната је власт Јапана над Корејом.

1920 - Рођена је америчка филмска глумица Лана Тарнер, једна од најсјајнијих звезда Холивуда педесетих година 20. века. Филмови: "Они неће заборавити", "Љубав је снашла Ендија Хардија", "Др Џекил и Мр Хајд", "Поштар увек звони двапут", "Кас Тимберлан", "Градић Пејтон", "Имитација живота", "Љубав има много лица", "Монсунске кише".

1921 - Умро је руски револуционар, Петар Алексејевич Кропоткин. Иако племићког порекла, био је теоретичар анархизма. Научни рад напустио је 1871. и од тада је већи део живота провео у западној Европи, где је такође прогањан. Дела: "Узајамна помоћ", "Велика Француска револуција", "Записи револуционара".

1924 - Гасна комора је први пут употребљена за извршење смртне казне приликом погубљења Гија Џоа у америчкој држави Невада.

1925 - Рођен је амерички филмски глумац Џек Лемон, подједнако сјајан у драмским и комичним улогама. Филмови: "Мистер Робертс" (Оскар), "Неки то воле вруће", "Апартман", "Спасите тигра" (Оскар), "Заточеник Друге авеније", "Насловна страна", "Кинески синдром", "Нестао".

1931 - Рођен је амерички филмски глумац Џејмс Бајрон, познат као Џејмс Дин, симбол узнемирене и побуњене младости после Другог светског рата. Трагичан крај у аутомобилској несрећи 1955. у 24. години допринео да његово име прерасте у својеврстан мит. Филмови: "Источно од раја", "Бунтовник без разлога", "Див".

1935 - Умро је немачки сликар и графичар Макс Либерман, најзначајнији представник немачког импресионизма. У почетку је реалистички обрађивао сентименталне сцене, а касније се приклонио назорима француских импресиониста, што је посебно уочљиво у сликама пејзажа.

1937 - Трупe генерала Франциска Франка заузеле су Малагу у Шпанском грађанском рату, уз помоћ 15.000 италијанских војника.

1943 - Совјетска армија ослободила је у Другом светском рату град Курск који су Немци окупирани 1941.

1950 - Амерички бизнисмен Фран Макнамара пустио је у оптицај прву кредитну картицу, направљену од картона, с натписом "Дајнерс клуб". У тадашњу Југославију картице су стигле 1969. Према проценама кредитне картице се у савременом свету употребљавају чак 25 пута сваке секунде.

1955 - Совјетски председник владе Георгиј Маљенков принуђен је да поднесе оставку, а на положају председника владе наследио га је Николај Булгањин.

1963 - Председник Ирака генерал Абдул Карим Касем свргнут је државним ударом и стрељан, а нови шеф државе постао је пуковник Абдул Салем Мухамед Ареф.

1975 - Совјетски и амерички космонаути почели су заједничке припреме за летове "Сојуз-Аполо".

1984 - У Сарајеву су отворене 14. зимске Олимпијске игре - прве у Југославији, на њима су учествовали спортисти из 49 држава.

1989 - У близини португалског архипелага Азори, у Атлантику, пао је амерички путнички авион са италијанским туристима и погинуло је свих 144 људи у летелици.

1993 - После судара с војним авионом типа "Сухој" близу Техерана, срушио се ирански путнички авион "Тупољев" и у несрећи су погинула сва 132 путника и члана посаде, пилот и копилот војног авиона.

1993 - Решењем Министарства културе Србије обновљен је рад Задужбине краља Петра I Карађорђевића на Опленцу, у Тополи. Задужбину је краљ Петар I основао 1914. али је она после Другог светског рата угашена одузимањем целокупне имовине Карађорђевића. Задужбина обухвата 163 хектара, са винским подрумом, виноградима и парковима, цркву Светог Ђорђа са маузолејом, хотел, болницу и стари Карађорђево град. У међуратном периоду вина из винограда Карађорђевића на Опленцу, имала су изузетан углед у свету.

1994 - Две групе "људи из чамаца" доспеле су до обале САД, али су одлуком америчких власти избеглице имале различит третман: Кубанци су прихваћени а Хаићани су морали да се врате.

1997 - У главном граду Албаније Тирани, полиција је прибегла сили над хиљадама демонстраната против владе која је омогућила пословање приватних штедионица према "пирамидалној шеми", чији је слом однео животне уштеђевине десетина хиљада грађана те земље.

2004 - Принц Чарлс допутовао је у Иран, као први члан британске краљевске породице који је посетио ту земљу од исламске револуције 1979.

2005 - Израелски председник владе Аријел Шарон и палестински председник Махмуд Абас прогласили су, након разговора у Египту, прекид ватре између Израела и Палестинаца.

2006 - У Сарајеву су спаљене данска и норвешка застава, током протеста због објављивања увредљивих карикатура пророка Мухамеда у медијима појединих западноевропских земаља.

2013 - Преминуо је Јосиф Татић, српски глумац. Рођен је 1946. у Новом Саду, студирао је глуму на Академији за позориште, филм, радио и телевизију у Београду. Највише је упамћен по улози у култној ТВ серији "Грлом у јагоде" као и по улози у представи "Шовинистичка фарса".

(РТ Војводине)